

סי' תרפ"ט דלדעתו חרש גרע טפי מאותו שיכול להשמיע לאזנו שהרי אינו ראוי לשמוע, מידי דהוי אכל שאינו ראוי לבילה.

אכן הגאון בביאורו לאו"ח סי' תרפ"ט סובר דגם בקריאת המגילה השומע מן החרש י"ח זל"ש בנוסחת הכלבו לא כתוב חרש ברמב"ם וכן בנוסחא שלפנינו וכן באו"ח וע' מ"א וכ"ה בירושלמי אר"י דר"י הוא וכו' ר"ח אמר לית כאן חרש באשגרת לישנא הוא מתניה", וכן דעת התשב"ץ ח"ג סי' קי"ג וכן דעת הב"ח המג"א הפר"ח, וכן הכריע השאג"א בסי' ז' וע' בביאור הלכה סי' נ"ה ד"ה חרש דלכתחילה אין נכון שיהיה ש"ץ דלכו"ע צריך לכתחילה להשמיע לאזנו ע"ש, את הנראה לע"ד כתבתי.

י"ט מבת תשל"ג

יוסף שלו' אלישיב

והרא"ש כ' המשנה במגילה כצורתה, ואפשר לדחוק ולומר שהם סבורים דאע"ג דתלמודא מוקי מתני' כר' יהודה דלא השמיע לאזנו יצא ובמגילה שאני דבעינא בה פרסומי ניסא" ע"ש, מבואר דלענין מילי אחריני פרט לקריאת המגילה גם להב"י השומע ממנו יצא.

אך ביור"ד סי' א' ס"ו פסק "חרש המדבר וא"ש לא ישחוט מפני שאינו שומע הברכה, ואם שחט שחיטתו כשרה, ובש"ך שם סקכ"ט שחיטתו כשרה דאין הברכה מעכבת בדיעבד, וכ"כ בביאור הגר"א כמ"ש בפ"א דתרומות ובברכות שם דאין ברכה מעכבת משמע דלא השמיע לאזנו לא יצא גם בדיעבד (אמנם בשו"ע הגרש"ז כ' דחרש המדבר ואינו שומע לא ישחוט מפני שאינו שומע הברכה וכל הברכות צריך שישמיע לאזנו לכתחילה באו"ח סי' ר"י ושחיטתו כשרה גם אם היתה מעכבת הברכה הרי יצא ידי חובתו אף שלא השמיע לאזנו עכ"ד), וצ"ל דאולי כשיטת הט"ז או"ח

סימן יא

תפילה וקה"ת בהרהור ושלא בדקדוק

(**תוכן** השאלה בקצרה: אחד שמחמת מתח ועצבים שמא אינו מכוין ומדקדק כראוי היה מתפלל מאד לאט עד כדי שכבר לא היה מסוגל להתפלל במנין, ויעץ לו מרן שליט"א שיתיעץ עם רופא דתי היודע ערך התפילה, וכן שיתפלל בדילוג פסוד"ז משך תקופה מסויימת עד שיתרגל להתפלל מהר. רופא יעץ לו להסתכל עם העינים בסידור ולקרוא המילים בעינים בלבד ועם השפתים לנוע קל וחלש ולא לחתוך האותיות והמילים עד הסוף כלל, ועתה אני בשאלתי אם להלכה אפשר לצאת בתפילה כזו כי זה יקל מעלי הרבה מהעצבים המתוחים שלי וגם יאפשר לי להתפלל בציבור).

ב"ה כ"ב תמוז תשל"ו

להר"ר... שליט"א

ברכה ושלו' רב

על אף טרדותי המרובות, בהתחשב עם נסיבות הענין, לקחתי לי מועד להשיבך.

הנה ג' סוגים בתפילה:

ב. מחתך הדיבור בשפתיו ואינו משמיע לאזניו.
ג. כן משמיע לאזניו. הלכה פסוקה באו"ח סי' ק"א לא יתפלל בלבו בלבד אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו (ואם לא השמיע לאזניו יצא), ודבר זה אנו למדים מתפלת חנה ברכות ל"א רק שפתי נעות מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו.

א. הרהור [ואף זה מתחלק לשנים, הרהור בצורת האותיות והמילים, הרהור בתוכן הכוונה, ודבר זה תלוי בפירוש דברי הרשב"א בחי' לברכות דף ט"ו זל"ש: "ובהרהור הלב לא שייך לשון", וממילא שמעינן שאין קפידה בין לשון הקודש לכל שאר הלשונות].

ובשאלתות פ' מטות [הו"ד ברש"י יומא י"ט]
ודברת בם, בם ולא כתפילה, אלא
תפילה בלחש, וברש"י שם "בם שיש לך להשמיע מה
שאתה מוציא מפיו ולא בתפילה שהתפילה בלחש שנא'
וקולה לא ישמע".

אכן המג"א שם מסתפק אם בדיעבד יוצא בתפילה
בהרהור אף דקי"ל בסי' ס"ב דהרהור לאו
כדיבור כל זה בק"ש אבל בתפילה שאני דכתיב ולעבדו
בכל לבבכם איזוהי עבודה שבלב זו תפילה, אך דעתו
נוטה שאינו יוצא ידי חובתו.

ועי' בהגר"ז ז"ל בסי' הנ"ל "אם התפלל בלבו ולא
הוציא בשפתיו לא יצא שהרהור אינו כדיבור".

וברמב"ם פ"א מה' ברכות "כל הברכות צריך
שישמיע לאזנו מה שהוא אומר ואם לא
השמיע לאזנו יצא בין שהוציא בשפתיו בין שבירך
בלבו".

ובשאג"א סי' ו' כתב בדעת הרמב"ם דס"ל דעד כאן
לא פליגי רב חסדא ורבינא אם הרהור
כדיבור דמי או לא אלא גבי קרי"ש דכתיב ב' לשון

דיבור, ודברת בם, אבל בשאר כל המצוות אפילו רב
חסדא מודה דבהרהור נמי סגי להו, עי"ש.

ובשו"ע סי' ס"ב מבואר דאף דקי"ל הרהור לאו
כדיבור מ"מ אם מחמת חולי או אונס קרא
קרי"ש בלבו יצא.

ומעתה לפי מצב הנפשי שלך לדעתי יותר קשה יהי'
עליך להתפלל בהרהור כי אדם יותר שולט
על אבריו — על פיו ולשונו ממה שהוא שולט על
מחשבתו, רק נקוט כללא בידך: קי"ל "קראה ולא
דקדק יצא" וזה אפילו בקרי"ש.

ועי' תוס' ע"ז דף כ"ב ד"ה רגלא שהביא מ"ש
במדרש "ודגלו לשון מעילתו דקאמר מנין
לקורא בתורה שקרא לאהרן הרן שיוצא פי' אע"פ שלא
קרא האלף שנא' ודגלו עלי אהבה" עכ"ל.

וה' יהיה בעזרך שבמהרה תוכל לקיים מצות
ולעבדו בכל לבבכם לכל פרטי' וקדוקי'.

בברכת התורה

יוסף שלו' אלישיב

סימן י"ב

אב המצוה לבנו לשנות את נוסח התפילה האם צריך לשמוע לו

ע"ד השאלה באחד שנולד לאב ממוצא ספרדי ולאם אשכנזיה, ומיום הגיעו לחינוך עד גיל 35 התפלל
בנוסח אשכנז, חי בסביבה אשכנזית, ונהג בכל מנהגי אשכנז, ואף לא ידע כלל שהוא שונה מיהודי
הסביבה, עד שאביו החל להיות יותר מקפיד במצוות, והתחיל האב להתנהג במנהגי יהדות עדות המזרח,
ומלפני כמה שנים דרש מבנו הנ"ל להפוך נוסח התפילה שלו לנוסח ספרד, ועל אף שהיה הדבר הזה קשה
עליו עד מאד לבצעו מאחר וכאמור כל חייו התנהג כמנהגי אשכנזים, מ"מ מתוך כיבוד אב ולאחר הפצרות
מרובות התחיל להתפלל תפלת שמו"ע בנוסח הספרדים.

כעבור זמן ביקש ממנו אביו במפגיע כי גם בניו, דהיינו הנכדים שלו הלומדים בישיבות אשכנזיות יהפכו
את הנוסח שלהם לנוסח ספרד. דרישה זו לא נתממשה עד היום מחוסר היכולת לכפות זאת על
הילדים, (אשר גם אמם אשכנזיה), לאחרונה הוסיף האב לדרוש היות ונכדו הבכור עומד להתארס עם
אשכנזיה, שלא יערוך החתונה כמנהג אשכנזים ואם לא יערוך החתונה כמנהג יהודי ספרד לא יבוא
לחתונה שלו, וכמו"כ דורש בצורה נמרצת שעל הנכדים שלו לשנות כל מנהגי אשכנזים לספרד.

השאלה היא כיצד עליו לנהוג מבחינה הלכתית, ואם חייבים לשמוע מדין כיבוד.